

Po stopách spoločnej histórie 20. storočia - Funkcionalizmus
Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie

FUNKCIONALIZMUS

CENTRÁ MODERNY V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ – moderna v Amerike

Akad.arch. Ing. Igor Mrva

2025

Rozvoj modernej architektúry USA

V 19. storočí sa začala používať v stavebníctve okrem klasických materiálov aj oceľ. Pokiaľ v Európe sa oceľové konštrukcie používali na preklenutie veľkých priestorov výrobných a výstavných hál, v Spojených štátoch sa používali na výstavbu výškových budov. Mrakodrapy sa začali stavať v centrách amerických miest pre vysokú cenu pozemkov.

Priekopníkom modernej architektúry v Amerike bol architekt Louis H. Sullivan, ktorý svoju nekonvenčnú tvorbu podoprel aj teóriou. Zastával názor, že forma má sledovať účel. A to ešte dlho pred tým, než túto myšlienku sformulovali európski funkcionalisti. Alebo inak, že účel je činiteľ vymädzujúci formu.

Účelnosť bola typická pre vtedajší americký priemysel s jeho prísne ekonomickými zásadami.

Rozvoj modernej architektúry USA

Strediskom výtvarných a konštrukčných novôt sa v druhej polovici 19. storočia stala tzv. chicagska škola. Pri výstavbe výškových budov sa oceľové konštrukcie stali samozrejmosťou. Pri tom architekti priznávali raster oceľovej nosnej konštrukcie na priečeliach mrakodrapov. Priečelia mrakodrapov sa tak skladali z rastra nosnej oceľovej konštrukcie a rastra veľkých okien.

Typickým príkladom americkej architektúry tohto obdobia je New York a jeho mrakodrapy sústredené v Manhattane. Predovšetkým je to 398 metrov vysoká oceľová budova Empire State Building a mrakodrapy Rockefellerovho centra (1931-1940).

Éru chicagskej školy ukončila svetová výstava usporiadaná v roku 1893 práve v Chicagu. Prevládol tu historický dekorativizmus. Výstava veľmi posilnila konzervatívne prúdy v americkej architektúre.

Nestor chicagskej školy, Louis Sullivan, sa z jej konca nikdy nespamätal a skončil ako zlomený človek.

Rozvoj modernej architektúry USA

Empire State Building, 1930-31

Rozvoj modernej architektúry USA

Napriek koncu chicagskej školy nezúfal mladý americký architekt a neoficiálny žiak Louisa Sullivana a jeho spolupracovník Frank Lion Wright. Aj keď Wright začínal v americkom tradicionalizme, veľmi rýchlo odmietol parížsky akademizmus. Wright sa snažil vytvoriť vyslovene americkú architektúru ako protipól tej európskej. Táto myšlienka ho sprevádzala celý život. Na Wrightovu tvorbu mal veľký vplyv jeho „učiteľ“ Louis Sullivan a zoznámenie sa s Japonským domom vystaveným na výstave v Chicagu. Predovšetkým jeho roztvorený pôdorys a spojenie s prírodou.

Ďalším impulzom rozvoja modernej architektúry v USA bol príchod architektov z Európy.

Od roku 1937 začal na Harvardskej univerzite pôsobiť ako profesor Walter Gropius. Preorganizoval a zmodernizoval tu výuku architektúry.

V roku 1938 emigroval do USA aj Ludwig Mies van der Rohe. Od tohto roku tu pôsobil ako riaditeľ oddelenia pre architektúru Illinois Institute of Technology Chicago.

Obaja architekti okrem pedagogickej činnosti v USA aj projektovali.

Rozvoj modernej architektúry USA

Víkendový dom Edith Farnswort USA, Ludvig Mies van der Rohe, 1945-51

Rozvoj modernej architektúry USA

Víkendový dom Edith Farnswort USA, Ludvig Mies van der Rohe, 1945-51

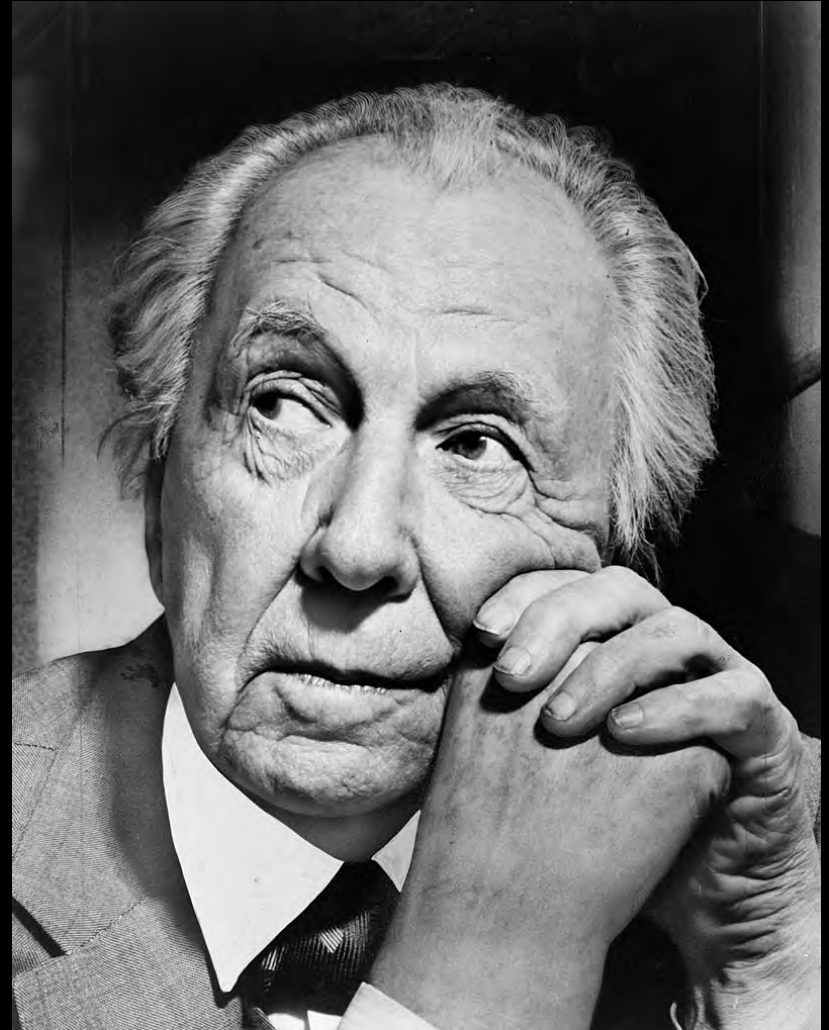

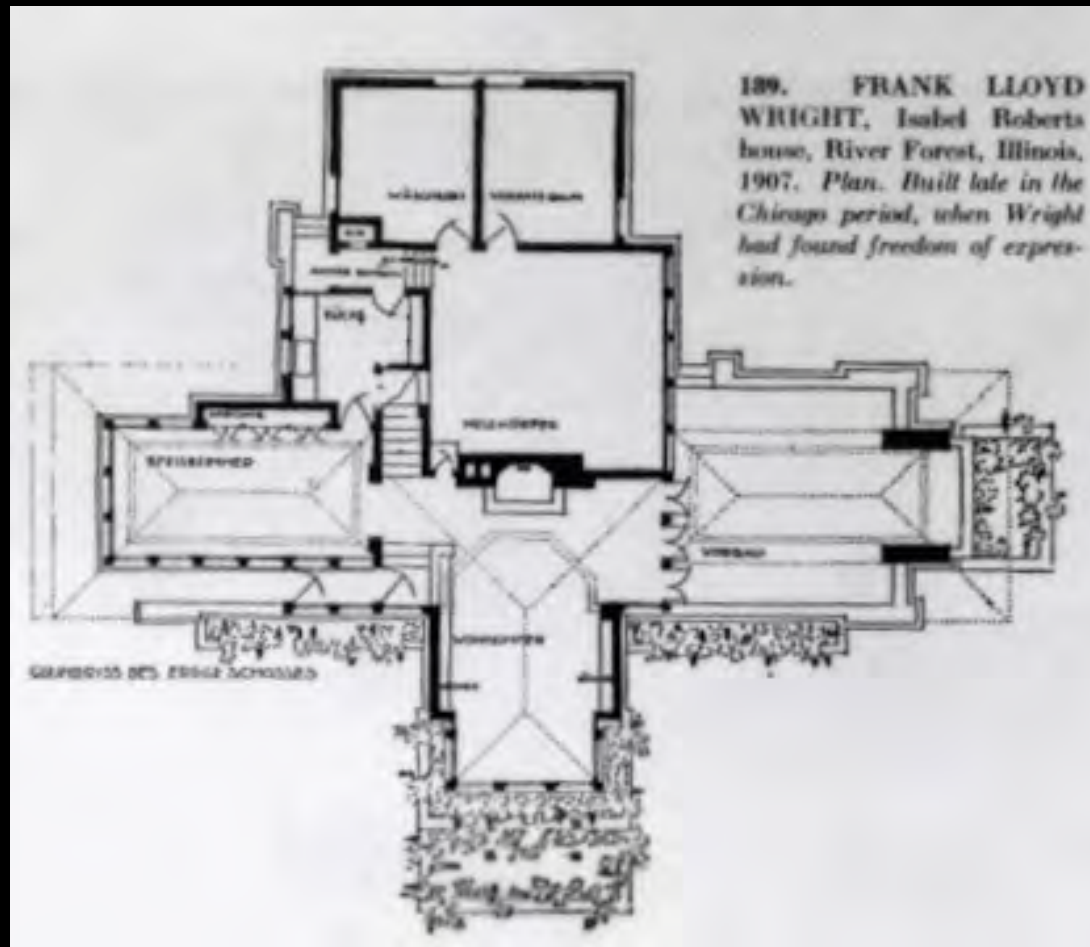
Rozvoj modernej architektúry USA

Frank Lion Wright

1869-1959

Americký architekt, najvýznamnejšia a veľmi plodná osobnosť americkej architektúry. Za svoj život vypracoval cca 1000 architektonických návrhov. Wright sa snažil zahrnúť prírodu do svojej architektúry a venoval sa aj organickým prvkom v architektúre. Ukážkou prvého princípu je jeho stavba – Vila nad vodopádom v Pensylvánii (1936-37). Ukážkou druhého je stavba Guggenheimovho múzea moderného umenia v New Yorku (1943-59)

Rozvoj modernej architektúry USA

Mestská vila „Isabel Roberts house“ Chicago, Frank Lion Wright, 1907

(C) 2006 R. McMeur

Rozvoj modernej architektúry USA

Frank Loyd Wright sformuloval okolo roku 1935 svoju predstavu domu v prérii nasledovne:

- Šikmá strecha je drahá a neužitočná.
- Garáž je zbytočná, postačí kryté, po stranách otvorené miesto na parkovanie.
- Opustiť tradičné základové murivo a uspokojiť sa s tenkou základovou podložkou.
- Vnútorne dokončovacie práce sú zbytočné.
- Radiátory netreba, lepšie je vykurovať miestnosť z podlahy.
- Ani lustre netreba, nepriame osvetlenie spod stropu vyhovuje lepšie.
- Nábytok, obrazy a ozdôbky sú zbytočné, múry a steny môžu zastupovať skrine.
- Nijaké nátery. Najlepšie je konzervovať drevo stien.
- Nijaká omietka.
- Nijaké odkvapové žľaby, nijaké odkvapové rúry.

Rozvoj modernej architektúry USA

Vila pani Winklerovej a Goetschovej v Okemos, 1939
(Michigan, USA)

Rozvoj modernej architektúry USA

Vila nad vodopádom v Pensylvánii 1936-37

Rozvoj modernej architektúry USA

Vila nad vodopádom v Pensylvánii 1936-37

Rozvoj modernej architektúry USA

Guggenheimovo múzeum moderného umenia v New Yorku 1943-59

Rozvoj modernej architektúry USA

Guggenheimovo múzeum moderného umenia v New Yorku

1943-59

- Použitá literatúra a zdroje

Bohuslav Syrový a kolektív, Architektura Svědectví dob

Felix Faas, Moderná svetová architektúra

Carlo Cresti. Le Corbusier

J. Staňková J. Pechar, Tisíciletý vývoj architektury

Martin Kusý, Architektúra na Slovensku 1918-1945

GOOGLE

- Obrázky a fotografie

Tisíciletý vývoj architektury – 14

Autor – 15, 17 až 21

Ostatné fotografie - GOOGLE